

Szkoła Podstawowa w Bychawie – dawniej i dziś

Joanna Wójtowicz, Urszula Pytlak, Ewa Kaźmierak, Marzena Kasperek

Szkoła Podstawowa w Bychawie w listopadzie 2012 r. świętowała Jubileusz 50 – lecia swojego istnienia. W związku z tym pragniemy przedstawić naszej społeczności lokalnej krótki rys historyczny bychawskiej szkoły podstawowej ilustrowany ciekawymi zdjęciami archiwalnymi. Wszystkie informacje i fotografie zaczerpnięto z dokumentów urzędowych, do których zdołano dotrzeć, z protokołów zebrań Rady Pedagogicznej od roku szkolnego 1964/65 do czasów obecnych, a także z kronik szkolnych i przekazów ustnych.

Jakie były początki ?

16 listopada 1958 roku przedstawiciele zakładów pracy z Bychawy i powiatu bychawskiego utworzyli **Powiatowy Społeczny Komitet Budowy Szkół** i zobowiązali się co miesiąc przekazywać na ten cel 1% swojego wynagrodzenia. Godny podkreślenia jest fakt, że owa inicjatywa wyprzedziła oficjalne hasło "**Tysiąc szkół na tysiąclecie**", które znalazło odzwierciedlenie w nazwie placówki widniejącej na tablicy wmurowanej w holu szkoły: "**Szkoła Pomnik Tysiąclecia Państwa Polskiego – rok 1962**". Na początku stycznia 1959 roku powstał w Bychawie Powiatowy Komitet Koordynacyjny Społecznego Funduszu Budowy Szkół i zajął się gromadzeniem funduszy. Świadczyło całe społeczeństwo. Pod koniec 1962 roku zebrano ponad 4 mln 400 tys. zł, co z materiałami i robocizną oraz dotacjami Wojewódzkiego Komitetu Koordynacyjnego SFBS w Lublinie dało niebagatelną kwotę 8 mln 300 tys. zł.

1 września 1960 roku uroczyście wmurowano kamień węgielny ze sformułowanym uprzednio aktem erekcyjnym, a całość uświetniły występy artystyczne uczniów. Wszystkie prace budowlane wykonało Lubelskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Ogólnego pod kierownictwem Jana Klimka.

Na tablicy wmurowanej w holu szkoły widnieje data - **1962** rok, która sugeruje termin ukończenia budowy. Tak długo oczekiwana „**Tysiąclatka**” jest wreszcie gotowa na przyjęcie uczniów, choć oficjalne otwarcie szkoły nastąpiło **8 marca 1963 roku**, zaś pierwszy szkolny dzwonek radośnie zabrzmiał w nowym budynku dopiero **1 września** tego

samego roku. Do tego czasu szkoła podstawowa mieściła się wraz z liceum ogólnokształcącym w gmachu obecnego Zespołu Szkół imienia ks. Antoniego Kwiatkowskiego. Formalny podział szkół na dwie odrębne placówki nastąpił dopiero w roku szkolnym 1964/65.

Do końca listopada 1963 roku szkołą podstawową kierował **Jan Sykuła** - zastępca dyrektora Szkoły Podstawowej i Liceum Ogólnokształcącego. Od 1 grudnia funkcję tę objął **Bolesław Nowakowski**, który od momentu rozdzielenia szkół 1 września 1964 roku został kierownikiem placówki. Był nim do końca 1972 roku. Podczas jego kadencji funkcje zastępców pełnili kolejno: **Stanisław Chemperek, Maria Wójcik i Wiesława Polska**.

W nowym budynku znajdowało się 15 sal lekcyjnych, sala gimnastyczna oraz gabinety: fizyko - chemiczny, zajęć praktyczno - technicznych i biologiczny. Urządzony został również gabinet dentystyczny. Część pomieszczeń szkolnych zajmowały gościnnie: Państwowe Przedszkole, Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna, Zarząd Powiatowy ZNP i Szkoła Przynależności Rolniczego.

W roku szkolnym 1963/64 w szkole podstawowej uczyło się 706 uczniów w 18 oddziałach liczących nawet po 45 osób. Kadre nauczycielską stanowiło 17 osób. W kolejnych latach rosła liczba uczniów, oddziałów i nauczycieli, i pod koniec kadencji pana Nowakowskiego wynosiła: 806 uczniów, 24 oddziały i 33 nauczycieli.

W wyniku reformy szkolnictwa w roku szkolnym 1966/67 podstawówka z siedmioklasowej stała się szkołą ośmioklasową. W tym okresie Szkoła Podstawowa w Bychawie pełniła rolę "szkoły wiodącej", co wiązało się m.in. z podnoszeniem kwalifikacji przez nauczycieli, stosowaniem nowoczesnych metod nauczania oraz dzieleniem się wiedzą i doświadczeniem z innymi nauczycielami.

Ważnym wydarzeniem było nadanie szkole sztandaru, ufundowanego przez Komitet Rodzicielski. Uroczystość ta odbyła się 20 listopada 1969 roku. Dlaczego więc na sztandarze szkoły umieszczono rok 1968? Okazuje się, że zaplanowaną wcześniej uroczystość trzeba było przesunąć ze względu na problemy z wykonaniem drzewca i orła, gdy sztandar był już gotowy.

Już w latach sześćdziesiątych szkoła współpracowała ze środowiskiem lokalnym. W wyniku tego Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Bychawie objęła naszą placówkę opieką, która polegała na pomocy materialnej udzielanej szkole, a także na dostarczaniu mleka w okresie zimowym w ramach dożywiania uczniów. Obowiązkiem wychowawców

w czasie długiej przerwy było pobranie gorącego mleka w konwiach ze stołówki szkolnej i rozlanie dzieciom do kubków.

Od początku istnienia w szkole funkcjonowały liczne koła zainteresowań, uczniowie działali też w wielu organizacjach. Były to: Samorząd Uczniowski, Związek Harcerstwa Polskiego i drużyny zuchowe, Szkolne Koło PCK, Liga Obrony Kraju, Liga Ochrony Przyrody, Towarzystwo Przyjaźni Polsko - Radzieckiej, Szkolna Kasa Oszczędności, Spółdzielnia Uczniowska "Jutrzenka", Szkolne Koło Turystyczno - Krajoznawcze. Działalność ówczesnego samorządu przejawiała się w wielu akcjach: prowadzeniu punktu "zagubiono-znaleziono", organizowaniu dyżurów uczniów w stołówce i na korytarzach, zbiórce złomu i makulatury (część pieniędzy przeznaczono na budowę Centrum Zdrowia Dziecka), dbałości o wystrój szkoły, redagowaniu gazetek szkolnych oraz gazety "Żaczek", pomocy w organizowaniu uroczystości szkolnych. Jednym z pierwszych i wieloletnim opiekunem samorządu był polonista - **Zygmunt Salasa**.

Liczne uroczystości szkolne i rocznicowe uświetniały występy chóru uczniowskiego i zespołu muzycznego prowadzone od roku 1967 przez **Wacława Nawrockiego** oraz zespołu tanecznego pod kierunkiem **Wiesławy Polskiej**.

Pracę szkoły wspierała od roku 1967/68 świetlica z dożywianiem, czyli stołówką, która korzystała m.in. z warzyw uprawianych przez uczniów w ogródkach szkolnych. Pierwszym kierownikiem świetlicy była pani **Halina Wałachowska**, a po niej przez długie lata tę funkcję sprawowała pani **Emilia Bartoszek**.

Od stycznia 1973 do sierpnia 1974 roku funkcję dyrektora szkoły pełnił **Mirosław Cieślak**, wspomagany przez zastępców - **Wiesławę Polską** i **Kazimierza Banasiaka**. Wtedy po raz ostatni na dokumentach szkolnych pojawia się pieczętka z napisem: "**Szkoła Podstawowa - Pomnik 1000-lecia w Bychawie**".

Za kadencji kolejnego dyrektora - **Sławomira Zygmunta** i jego zastępców: **Heleny Grzegorzyc i Kazimierza Banasiaka** - od roku 1974/75, w wyniku reorganizacji sieci szkół, zmienia się nazwa szkoły na "**Zbiorcza Szkoła Gminna w Bychawie**", która w kolejnych latach (siedemdziesiątych i osiemdziesiątych) przejmowała uczniów starszych klas szkół podstawowych z okolicznych miejscowości. Związane to było z obniżeniem stopnia organizacyjnego tych szkół. Do Bychawy dowożono dzieci z: Gałęzowa, Olszowca, Zdrap, Osowy, Kol. Gałęzów II. Szkoły w tych miejscowościach stały się punktami filialnymi Zbiorczej Szkoły Gminnej w Bychawie.

Od tego czasu intensywnie doposażano placówkę w najnowsze pomoce naukowe, np. telewizory, adaptory, projektor do wyświetlania filmów. Dobrze wyposażona szkoła, ze stale doskonalącą się i podnoszącą swoje kwalifikacje kadrą nauczycielską, osiąga sukcesy dydaktyczne. Takim sukcesem w roku szkolnym 1974/75 było zakwalifikowanie się 15 uczniów do olimpiad przedmiotowych na szczeblu wojewódzkim.

Dla dzieci z trudnościami w nauce, powtarzających klasę, utworzono dwa oddziały uzawodowione o profilu ogólnomechanicznym na bazie Zasadniczej Szkoły Zawodowej. Uczniowie tych klas dwa razy w tygodniu uczęszczali na warsztaty do szkoły zawodowej, a w pozostałe dni uczyli się przedmiotów ogólnokształcących.

Spośród licznych organizacji uczniowskich wyróżniała się Spółdzielnia Uczniowska. W sklepiku szkolnym prowadzonym przez 11 sklepowych sprzedawano artykuły szkolne, pieczywo, podręczniki. Założono nawet hodowlę papug.

W roku szkolnym 1975/76 swoją długą kadencję rozpoczął **Stanisław Miszczak**. Funkcję dyrektora sprawował prawie szesnaście lat, korzystając z pomocy trzech lub dwóch zastępców. Byli nimi: **Helena Grzegorzczak, Bolesław Nowakowski, Zofia Kowalczyk, Henryk Dudziak, Tadeusz Milanowski, Helena Dudziak**.

Na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych nauka w szkole odbywała się na trzy zmiany ze względu na dużą liczbę uczniów, było ich ponad dziewięćset.

Z lektury kronik szkolnych i protokołów Rady Pedagogicznej tego okresu wyłania się obraz prężnej działalności harcerstwa i drużyn zuchowych. W owym czasie około 50% ogółu uczniów działa w drużynach harcerskich i zuchowych tworzących Szczęp Harcerski imienia Tadeusza Kościuszki. Przygotowują oni akademie szkolne, biorą udział w czynach społecznych na rzecz szkoły i środowiska, opiekują się grobami żołnierskimi, zdobywają różne sprawności. Organizują zimowiska i letnie obozy harcerskie. Widać ich zwłaszcza w czwartki, które są dniami mundurowymi. Ciekawostką życia szkolnego jest fakt, że czwartki były również dniami wolnymi od prac domowych i dwójek, a w soboty uczniowie mogli przychodzić na lekcje w kolorowych strojach, zamiast noszonych na co dzień granatowych fartuszków z białymi kołnierzykami.

Nadal działają organizacje uczniowskie i koła zainteresowań. W połowie lat siedemdziesiątych powstaje koło fotograficzne z pracownią na zapleczu gabinetu fizycznego prowadzone przez nauczycieli w-fu: **Jana Waca**, a potem **Ryszarda Grudnia**. Uczniowie skupieni w tym kole utrwalali na zdjęciach ważniejsze wydarzenia z życia szkoły, dzięki

czemu możemy je dzisiaj oglądać nie tylko w kronikach.

Z dużą liczbą uczniów, w tym dojeżdżających, wiązała się konieczność zapewnienia im opieki w świetlicy i posiłków w stołówce szkolnej, np. w roku szkolnym 1979/80 opieką świetlicową objętych było 450 uczniów. Kuchnia i stołówka na czele z szefem **Janem Surą** pracują pełną parą. Stale rośnie liczba wydawanych posiłków i w pewnym okresie korzysta z nich aż 643 osoby. Przejawem gospodarności było prowadzenie przy stołówce małego gospodarstwa, w którym hodowano tuczniaki na własne potrzeby, co znacznie poprawiało jakość wyżywienia.

W trosce o zdrowie i higienę uczniów Zbiorczej Szkoły Gminnej w Bychawie w roku szkolnym 1975/76 oprócz stomatologa i pielęgniarki zatrudniono lekarza szkolnego w nowo otwartym gabinecie.

Szkoła w swojej historii współpracowała z różnymi instytucjami. Od 16 grudnia 1978 roku formalnie została objęta patronatem Jednostki Wojsk Ochrony Wewnętrznej Ziemi Lubelskiej im. por. Jana Sławińskiego, co wiązało się z udziałem żołnierzy w imprezach szkolnych, ciekawymi opowieściami o historii i misjach pokojowych, ale także z grą orkiestry wojskowej na zabawach choinkowych. Z kolei delegacje uczniów i nauczycieli odwiedzały jednostkę wojskową z okazji święta Wojska Polskiego czy innych uroczystości państwowych. Drugim zakładem opiekuńczym było Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Bychawie.

W protokołach zebrań Rady Pedagogicznej z początku lat osiemdziesiątych pojawiają się wzmianki o planie rozbudowy szkoły, która stała się koniecznością ze względu na dużą liczbę uczniów i wynikającą z niej ciasnotę. Realizacja projektu nastąpiła pod koniec lat osiemdziesiątych, kiedy oddano do użytku dobudowaną część, gdzie znalazły się sale lekcyjne, a na parterze nowe szatnie dla wszystkich uczniów.

We wrześniu 1990 roku wprowadzono do szkół religię. "Obecność księdza ma pozytywny wpływ na zachowanie i postawy uczniów" - stwierdził dyrektor. Innym zabiegiem wychowawczym realizowanym w tym okresie była idea wychowania przez pracę. Przejawiało się to m.in. porządkowaniem sal lekcyjnych przez uczniów na godzinach wychowawczych.

Koniec kadencji dyrektorskiej Stanisława Miszczaka zbiega się z narzuceniem szkole programu oszczędnościowego, co skutkowało likwidacją czterech oddziałów i zajęć

pozalekcyjnych oraz zniesieniem podziału na grupy. To spowodowało, zdaniem nauczycieli, dezorganizację pracy szkoły.

W tym trudnym okresie kierowania szkołą podejmuje się **Alicja Dzwonowska** i jej zastępczyni: **Zofia Kowalczyk, Helena Dudziak, Małgorzata Tudrujek i Alina Rechul.**

Od stycznia 1996 roku organem prowadzącym szkołę, zamiast Kuratorium Oświaty w Lublinie, staje się Urząd Miasta i Gminy.

W szkole zachodzą zmiany lokalowe. Pomieszczenia użytkowane dotychczas jako mieszkania służbowe zostają zwolnione. Urządzono w nich: bibliotekę, zarząd oddziału ZNP, pracownię komputerową i salę audiowizualną. W ramach remontu w całym budynku wymieniono instalację elektryczną wraz z oświetleniem, na górnym korytarzu pojawiła się terakota i nowe okna w części sal lekcyjnych. Aktywnie działający Komitet Rodzicielski sfinansował remont łazienek.

Uczniowie rozwijają swoje uzdolnienia i zainteresowania w ramach zespołów: teatralnego, muzycznego, gitarowego. Na szczególną uwagę zasługuje prowadzona przez **Bożenę Toporowską**, grupa taneczna, która swoimi występami uświetnia wszystkie uroczystości szkolne i promuje szkołę w środowisku. Inną formą aktywności uczniów była działalność Młodzieżowej Rady Miejskiej i Akademii Młodzieżowej, powołanej dzięki Fundacji Szczęśliwe Dzieciństwo, funkcjonującej później przy Bychawskim Domu Kultury.

Nowym sposobem motywowania dzieci do systematycznej pracy i osiągania coraz lepszych wyników w nauce okazał się coroczny koncert prymusów. Najlepszych uczniów honorowano wyróżnieniami i upominkami fundowanymi przez Komitet Rodzicielski.

Ważnym wydarzeniem w życiu szkoły stał się zorganizowany 19 grudnia 1997 roku opłatek z biskupem lubelskim Ryszardem Karpińskim. Biskup zachwycił się kolędą zagrana na 100 fletach.

W tym trudnym dla wielu Polaków roku, roku wielkiej powodzi, społeczność szkolna okazała się wrażliwa na cudzą krzywdę i przeprowadziła zbiórkę darów dla poszkodowanych, pracownicy szkoły przekazali na ten cel część pieniędzy z funduszu socjalnego.

Ostatnie lata kadencji pani **Dzwonowskiej** upływają w duchu zbliżającej się nieuchronnie reformy szkolnictwa.

W roku szkolnym 1998/99 dyrektorem została **Krystyna Ciężka** i wprowadziła szkołę w okres nowych przemian. Pomagali jej w tym wicedyrektorzy - **Alina Rechul i Małgorzata Tudrujek**.

Reforma weszła w życie w roku szkolnym 1999/2000. Ośmioklasowa podstawówka została przekształcona w sześcioklasową szkołę podstawową, następnym zaś etapem kształcenia stało się trzyletnie gimnazjum. Nowo utworzona placówka zajęła część budynku szkoły podstawowej.

Pomimo przejścia absolwentów klas szóstych do gimnazjum, liczba uczniów niewiele zmalała, ponieważ szkoły w Osowie, Kol. Gałęzów I i w Olszowcu ponownie zostały zreorganizowane, a z dniem 31 sierpnia 2000 roku całkowicie zlikwidowane. Dzieci z tych miejscowości kontynuowały naukę w Szkole Podstawowej w Bychawie.

W końcu lat 90-tych nastąpiły zmiany w organizacji biblioteki szkolnej. W jedną całość zostały połączone oddziały biblioteczne dla klas młodszych i starszych, co korzystnie wpłynęło na pracę bibliotekarzy i dostęp czytelników do księgozbioru. Przeprowadzono również kolejne remonty: wymieniono okna, drzwi wejściowe, powstał podjazd dla niepełnosprawnych.

Od 2001 roku funkcję dyrektora pełni **Małgorzata Tudrujek**. Jej zastępczyniami były kolejno: **Alina Rechul, Małgorzata Gąbka, Bożena Warda, Bożena Szwałek i Elżbieta Sobaszek**. Obecnie stanowisko wicedyrektora sprawuje **Bożena Szwałek**.

Jako zaradny dyrektor **Małgorzata Tudrujek** czyni ciągle starania o poprawę bazy szkoły, o czym świadczą przeprowadzone modernizacje: m.in. remont kotłowni i sali gimnastycznej, wymiana okien i drzwi wewnątrz i na zewnątrz budynku, zamontowanie zadaszenia nad wejściem głównym. Zmieniło się również otoczenie szkoły dzięki nowemu podjazdowi dla osób niepełnosprawnych i estetycznemu chodnikowi z kostki brukowej oraz przekazanemu do użytku w listopadzie 2008 roku kompleksowi boisk sportowych "Orlik".

Niemłody budynek wymaga nieustających prac remontowych, toteż każdego roku dokonuje się większych lub mniejszych, w zależności od pozyskanych funduszy, napraw, remontów, modernizacji. W swoich staraniach dyrektor nie poprzestaje jedynie na funduszach zabezpieczonych w budżecie szkoły, ale szuka też dodatkowych źródeł finansowania. W zdobywaniu środków w znaczący sposób pomaga Rada Rodziców, dawny Komitet Rodzicielski. Rodzice, nauczyciele i pracownicy szkoły corocznie przygotowują stoisko z pierogami na festyn "W krainie pierogów". W lepień i sprzedaż pierogów

angażuje się wiele życzliwych osób. We wcześniejszych latach Komitet Rodzicielski organizował zabawy sylwestrowe, z których dochód przeznaczal na potrzeby szkoły.

W trosce o zdrowie dzieci reaktywowano stołówkę szkolną. Wyposażono ją w nowe meble, a kuchnię w nowoczesny sprzęt. Oprócz tego realizuje się programy dożywiania dzieci - "Szlanka mleka", "Drożdżówka", "Owoce w szkole". Mając na uwadze dobro uczniów niepełnosprawnych, dokonuje się likwidacji barier architektonicznych, ostatnio do ich potrzeb dostosowano łazienkę na parterze budynku.

Podobnie jak w minionych latach, szkoła współpracuje i utrzymuje stały kontakt z Bychawskim Centrum Kultury, Bychawskim Towarzystwem Regionalnym, Miejską Biblioteką Publiczną, Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną, Urzędem Miejskim, Przedszkolem Samorządowym, Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli, Parafią Rzymskokatolicką pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela, Ośrodkiem Kuratorskim, Komisariatem Policji, Sądem Rejonowym w Lublinie.

Szkoła Podstawowa w Bychawie dąży do wysokich efektów kształcenia oraz wszechstronnego rozwoju uczniów. Otacza opieką uczniów zdolnych i tych z trudnościami w nauce, organizując im różne formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Jakość kształcenia uczniów odzwierciedla 6 stanin uzyskany na ostatnim sprawdzianie klas szóstych.

Każdego roku odnotowuje się wysokie osiągnięcia uczniów w konkursach przedmiotowych, muzycznych, plastycznych, recytatorskich, bezpieczeństwa ruchu drogowego, filatelistycznych, ekologicznych, sportowych. Warto przytoczyć najbardziej spektakularne sukcesy. Laureat Międzynarodowego Konkursu "Kangur Matematyczny" w roku szkolnym 2009/2010 w nagrodę pojechał do Legolandu w Danii. W roku szkolnym 2002/2003 mogliśmy się poszczycić zdobyciem pierwszego miejsca w województwie i drugiego w Polsce w ogólnopolskim konkursie języka angielskiego. Każdego roku w wojewódzkich koncertach laureatów Małego Konkursu Recytatorskiego oraz kolejnych edycjach Jesiennego Konkursu Recytatorskiego uczniowie naszej szkoły otrzymują nagrody i wyróżnienia. W latach 2010 – 2012 tryumf święcili: finalistka konkursu polonistycznego oraz finaliści i laureaci konkursu historycznego, organizowanych przez Kuratorium Oświaty w Lublinie.

Szkoła chętnie uczestniczy w ogólnopolskich akcjach charytatywnych takich jak: "Pomóż dzieciom przetrwać zimę" , "Góra grosza" i innych.

Pięknie zorganizowane występy i prezentacje sprzyjają promocji szkoły w środowisku lokalnym i w regionie. Nasi uczniowie występują podczas uroczystości rocznicowych w kościele parafialnym, biorą udział w imprezach środowiskowych, w festiwalach, w festynach i w przeglądach o różnym zasięgu.

Innymi formami prezentowania osiągnięć, stanowiącymi wizytówkę szkoły, są: ciekawa i systematycznie aktualizowana strona internetowa, efektowna, bogato ilustrowana kronika szkolna, a także artykuły w "Głosie Ziemi Bychawskiej".

Idąc z duchem czasu, szkoła korzysta z nowych możliwości poprawy bazy oraz rozszerzania i wzbogacania oferty zajęć pozalekcyjnych. W związku z tym realizowane były projekty unijne "Nasza Szkoła", "Radosna szkoła", "Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III". Ze środków unijnych (EFS) stworzono dwie pracownie komputerowe z dostępem do Internetu oraz Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej w bibliotece szkolnej.

W roku szkolnym 2012/2013 w bychawskiej szkole podstawowej kształci się 412 uczniów w 19 oddziałach. Zajęcia odbywają się w 14 salach lekcyjnych, opiekę dydaktyczno-wychowawczą sprawuje 38 nauczycieli z pełnymi kwalifikacjami zawodowymi, w tym 15 dyplomowanych. Sprawami administracyjno - technicznymi zajmuje się 15 pracowników.

Wieloletnia historia szkoły i jej teraźniejszość pokazują, że starania o wszechstronny i harmonijny rozwój ucznia zgodnie z wymogami nowoczesnego społeczeństwa oraz budowanie pozytywnych wartości przyniosły oczekiwane efekty.